

АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЩОДО ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ У СТРУКТУРІ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Глуха Вікторія Валеріївна,
кандидат наук з державного управління,
науковий співробітник наукового відділу з проблем управління у сфері
цивільного захисту Навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України,
м. Харків, Україна

Аналізуючи стан безпеки навколишнього середовища, національна та цивільна безпека держави знаходиться у великій залежності від екологічної сфери та ефективного державного управління нею, від раціонального використання природних ресурсів.

Забезпечення екологічної безпеки залишається основним способом розв'язання екологічних проблем, який гарантує громадянам розвиток і проживання, відкриває нові можливості для інших форм діяльності у сфері цивільної безпеки.

Виявами світової екологічної кризи є зміни, що загрожують життю людини і негативно впливають на розвиток суспільства, генетичний фонд, демографічні процеси, чистоту довкілля тощо. На цьому фоні стрімко зростає число та масштаби міжнародних інституцій, правових актів та угод та досконалому науковому дослідженню [1; 3].

Значна увага у сфері екологічної безпеки наразі приділяється як науковцями так і керівництвом держави. Зважаючи на стан безпеки навколишнього середовища, національна безпека держави дедалі більше залежатиме саме від екологічної сфери та ефективного державного управління нею, тому й наукові дослідження вкрай необхідні. Екологічна та цивільна безпека стали предметом досліджень багатьох вітчизняних та західних науковців, а саме: щодо сучасного розуміння національної безпеки – О. Белова, В. Горбуліна, С. Пірожкова, В. Селіванова; визначень основних понять екологічної безпеки – С. Белова, А. Качинського, Ю. Клімова, М. Моїсєєва, Б. Скіннера; системного аналізу та цільового управління державною системою екологічної безпеки – А. Доброногова, М. Згуровського, А. Качинського, Т. Померанцевої, Т. Сааті; аналізу та оцінки ризиків – Т. Александрової, І. Гундарова, І. Глазунова, С. Дорогунцова, В. Дьомкіна, І. Лісіцина, О. Наконєчного, А. Федовищевої та інших дослідників. А також праці сучасних вітчизняних та зарубіжних учених у галузі державного управління з питань прийняття управлінських рішень – В. Авер'янова, Г. Атаманчука, В. Бакуменка, Н. Нижник, М. Стрельбицького, В. Цвєткова [3].

сучасних умовах неможливо побудувати надійну систему безпеки без знань фундаментальних наукових законів впливу шкідливих антропогенних чинників на екосистеми, включаючи й людину. Знаючи закони розвитку природи і суспільства, можна завчасно прогнозувати зміни стану природного середовища і передбачити небажані наслідки таких змін або завчасно запобігти їм.

Для цього потрібно приділити значну увагу науково обґрунтованому регулюванню ризиків антропогенних навантажень на навколишнє середовище.

Серед першочергових завдань з огляду на потреби науки проблеми екологічної безпеки України виділяються такі:

створення наукових основ забезпечення промислової безпеки, безпеки складних технічних систем, людей і довкілля; винайдення наукових засад концепції прийнятого ризику щодо умов функціонування промисловості; розроблення методів оцінки стану безпеки промислових об'єктів; створення банку даних та системи моніторингу техногенної безпеки; проведення прогнозних оцінок і сценаріїв розвитку природних екосистемних змін в Україні та відповідних заходів реагування; складання соціально-економічних, нормативно-правових та організаційних заходів для сталого розвитку за умов переходу до ринкових відносин з урахуванням загроз, що мають техногенне, стихійне або техногенно-стихійне походження [1; 4].

У зв'язку з негативними явищами, масштабом, зростанням динамізму та гостроти і комплексним характером виникає загроза переростання екологічної кризи в екологічну катастрофу, що може призвести зрештою до загибелі нашої цивілізації. Однією з важливих масштабних екологічних проблем є транскордонне забруднення, яке швидше впливає і з економічного обміну, ніж із його наслідків зовнішніх виявів або браку чинадмірного використання господарських спільних ресурсів. Тут постають три важливі питання:

міжнародна торгівля небезпечними відходами; деградація довкілля як наслідок експорту екологічно небезпечних продуктів через територію країн, де збут таких матеріалів нерідко заборонений (з екологічних міркувань), у країни, де він ще дозволений; зовнішні екологічні вияви інтернаціоналізації виробництва з утворенням нових або закордонних дочірніх фірм та сучасним переміщенням промислових потужностей з однієї країни в іншу, разом із поширенням забруднення [2; 4].

Планування політики екологічної безпеки, має спиратися як на принцип політичної пріоритетності вирішення проблем екологічної та цивільної безпеки, так з обов'язковим використанням наукових підходів.

Список використаних джерел:

1. Акимов, В. А. Природные и техногенные ситуации: опасности, угрозы, риски / В. А. Акимов, В. Д. Новиков, Н. Н. Радаев. – М.: ЗАО ФИД «Деловой экспресс», 2001. – 344 с.

2. Горбулін, В. П. Засади національної безпеки України: підруч. / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. – К.: Інтер-технологія, 2009. – 272 с.

3. Качинський, А. Б. Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращення / А. Б. Качинський. – К.: НІСД, 2001. – 312 с.

4. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.